

Шет ауданының коммуналдық қалдықтарды басқарудың 2024 – 2029 жылдарға арналған бағдарламасын бекіту туралы

Қарағанды облысы Шет аудандық мәслихатының 2024 жылғы 5 сәуірдегі № 11/113 шешімі

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 365-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына, "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының 1-тармағының 15) тармақшасына, "Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаны әзірлеу жөніндегі жергілікті атқарушы органдарға әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 18 мамырдағы № 154-п бұйрығына сәйкес, Шет аудандық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. Қарағанды облысы Шет ауданы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі 2024-2029 жылдарға арналған бағдарлама осы шешімнің қосымшасына сәйкес бекітілсін.

2. Осы шешім алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Аудандық Мәслихаттың төрағасы

С.Социал

Шет аудандық мәслихатының
2024 жылғы 5 сәуірдегі
№11//113 шешіміне
қосымша

Қарағанды облысы Шет ауданы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі 2024-2029 жылдарға арналған бағдарлама

МАЗМҰНЫ.

кіріспе

аймақтың негізгі сипаттамалары.

жоспарлы кезеңге арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қажеттілігінің негіздемесі.

коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шаралар құрылған ұлттық стратегиялық, бағдарламалық құжаттар, аумақты дамыту жоспарлары және т.б.

1. Қарағанды облысының Шет ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйін талдау.

1.1 өңірдегі коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйін бағалау.

коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы инфрақұрылымның жай-күйі бойынша жалпы мәліметтер (бөлек жинау, қалдықтарды тасымалдау жөніндегі мамандандырылған техника, сұрыптау, қайта өңдеу жөніндегі қуаттар, қтқ полигондары және т. Б.)

ҚТҚ полигондары туралы мәліметтер.

коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамы

1.2 соңғы 3 жылдағы динамикадағы коммуналдық қалдықтарды басқаруды талдау.

1.3 коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуы бойынша бар нормативтік базасы.

1.4 соңғы үш жылдағы динамикада бөлінген қаражатты (жергілікті және республикалық бюджеттер, бюджеттен тыс) сипаттау және талдау.

2. Мақсаттар, міндеттер және нысаналы көрсеткіштер

2.1 бағдарламаның мақсаттары мен міндеттері.

2.2 қойылған мақсаттар мен міндеттерге неғұрлым тиімді және экономикалық негізделген әдістермен қол жеткізу жолдары.

2.3 бағдарламаның нысаналы көрсеткіштері.

3. Қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізудің негізгі бағыттары, жолдары

4. Қажетті ресурстар

5. Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары.

Қорытынды.

КІРІСПЕ

2024-2028 жылдарға арналған Қарағанды облысы Шет ауданының коммуналдық қалдықтарын басқару жөніндегі бағдарламасы "Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаны әзірлеу жөніндегі жергілікті атқарушы органдарға әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің 18.05.2023 ж. №154 бұйрығы негізінде әзірленді.

Бағдарлама Экологиялық кодекске сәйкес, атап айтқанда Кодекстің 329-бабында белгіленген иерархия қағидатына сәйкес әзірленеді.

Бағдарламада Шет ауданының елдімекендерінде пайда болатын коммуналдық қалдықтардың сипаты (сипаттамасы), оның ішінде коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі қолданыстағы инфрақұрылым, коммуналдық қалдықтарды жинау, үйінділеу, тасымалдау, сұрыптау, залалсыздандыру, қалпына келтіру және жою тәсілдерінің көлемі мен құрамы, түзілу жылдамдығы, жіктелуі, тәсілдері туралы мәліметтер ұсынылады.

Аймақтың негізгі сипаттамалары.

Шет ауданы Қарағанды облысының орталық бөлігінде орналасқан, солтүстіктен оңтүстікке қарай 365 км және батыстан шығысқа қарай 200 км созылған.

Аумақтың рельефі ұсақ шоқылар мен жазықтармен ұсынылған. Аудан 1928 жылы құрылған. Аудан орталығы Ақсу-Аюлы ауылы. Облыс орталығына дейінгі қашықтық - 130 ш. Аудан аумағы - 65694 ш.ш.

2023 жылдың соңында Шет ауданы 24 ауылдық округтен тұрды:

№	а/о атауы
1	Ақсу-Аюлы а/о
2	Ақадыр к.
3	С. Сейфуллин ат.к.
4	Ақжал к.
5	Мойынты к.
6	Ақшатау к.
7	Дария к.
8	Ақшоқы а/о
9	Төменгі Қайрақты а/о
10	Талды а/о
11	Өспен а/о
12	Шет а/о
13	Ақой а/о
14	Батық а/о
15	Босаға а/о
16	Бұрма а/о
17	Кәрім Мыңбаев а/о
18	Кеншоқы а/о
19	Киікті а/о
20	Көктенкөл а/о
21	Красная поляна а/о
22	Нұраталды а/о
23	Ортау а/о
24	Тағылы а/о

Шет ауданында барлығы 60 ауыл орналасқан.

Халықтың ең көп саны Ақадыр кентінде тұрады (11 018 адам).

Ауданда өндіруші өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығы дамыған.

Негізгі өнеркәсіптік кәсіпорындар - "Nova-Цинк" ЖШС, "Бапы-Майнинг", "Крамдс-Кварцит".

Аудан аумағында кен орындарының орасан зор қорымен бірегей пайдалы қазбалар кен орындары бар.

Құрамында кендері бар вольфрамның геологиялық қорлары кен орнын 20 жыл шегінде, жылына 100 мың тонна кен өндіру және өңдеу кезінде ұзақ уақыт өңдеуді қамтамасыз етті, сондай-ақ воллостанит, вольфрам-молибден және висмут кендерінің үлкен қорларымен кен орындары бар.

Шет ауданының аумағында ежелгі дәуірден бастап Қазақстанның қазіргі тарихына дейін толық ақпарат беретін көптеген бірегей тарихи, мәдени ескерткіштер бар.

Халық санының динамикасы Ұлттық статистика бюросының мәліметтері бойынша қабылданды. 2023 жылдың қыркүйегінде Шет ауданының халық саны 37 279 адамды құрады. Оның ішінде қала халқы - 0 адам, ауыл халқы – 37 279 адам.

2019-2023 жылдар кезеңінде Шет ауданындағы халықтың орташа жылдық саны 1-кестеде келтірілген.

1-кесте. Шет ауданындағы 2019-2023 жылдар кезеңіндегі халықтың орташа жылдық саны.

Ш е т ауданындағы халық саны	2019	2020	2021	2022	2023
адам					
Қалалық	0	0	0	0	0
Ауылдық	42 215	41 729	41 200	38 204	37 279

Осылайша, Шет ауданында халықтың азаюы байқалады, ол 2023 жылы (қаңтардан қыркүйекке дейін) -1,17% құрады (Қарағанды облысы бойынша ең үлкені).

Шет ауданының аумағында 166 көпқабатты тұрғын үй бар:

- Ақсу-Аюлы ауылында 23 үй, барлығы 2 қабатты;
- Ақжал кентінде 10 үй, бір үй 2 қабатты, бес үй 3 қабатты, төрт үй 5 қабатты;
- Ақадыр кентінде 101 үй бар, оның ішінде 87 үй 2 қабатты, 9 үй 3 қабатты, 1 үй 4 қабатты, 4 үй 5 қабатты;

-Мойынты кентінде 25 үй бар, барлығы 2 қабатты, №№1, 3, 4, 5, 7 шағын аудандарында үйлер бос тұр;

-С. Сейфуллин кентінде 8 үй бар, оның ішінде 6 үй 2 қабатты, 2 үй 3 қабатты.

Жоспарлы кезеңге арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қажеттілігінің негіздемесі.

Бағдарламаны әзірлеу қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, кәдеге жарату, қайта өңдеу және көму жөніндегі қызметтер кешенінің тиімділігін, сенімділігін, экологиялық және әлеуметтік қолайлылығын арттыру, ҚТҚ қайта өңдеу үлесін ұлғайту, сондай-ақ қалдықтарды қауіпсіз көмуді қамтамасыз ету үшін қажет.

Бағдарлама "Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаны әзірлеу бойынша жергілікті атқарушы органдарға әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 18 мамырдағы № 154-ө бұйрығына сәйкес жоспарлы кезеңге кемінде 5 жыл мерзімге әзірленеді.

Бағдарлама келесі нормативтік құжаттар негізінде әзірленді:

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі - 02.01.2021 ж. № 400-VI 05.09.2023 ж. өзгерістер мен толықтырулармен

Коммуналдық қалдықтарды басқару қағидаларын бекіту туралы - Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 28 желтоқсандағы № 508 бұйрығы.

Техникалық, экономикалық және экологиялық орындылығын ескере отырып, міндетті түрде бөлек жинауға жататын қалдықтарды бөлек жинауға, оның ішінде қалдықтардың түрлеріне немесе топтарына (түрлерінің жиынтығына) қойылатын талаптарды бекіту туралы - Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 бұйрығы.

"Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы - Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м.а. 2020 жылғы 25 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-331/2020 бұйрығы.

Және Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын басқа да нормативтік құжаттар.

Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шаралар құрылған ұлттық стратегиялық, бағдарламалық құжаттар, аумақты дамыту жоспарлары және т.б.

Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс шаралар келесі Ұлттық стратегиялар мен даму жоспарларында қаралады:

"Көміртекті бейтараптыққа қол жеткізу стратегиясы" - Қазақстан Республикасы Президентінің 2.02.023 ж. Жарлығы.

"Қалдықтарды басқару" бөлімі:

3.3.1.4 бөлімі Қалдықтарды басқару

- 1) қалдықтардың түзілу көлемін қысқарту;
- 2) ҚТҚ жинау және сұрыптаумен толық қамтуды жеделдетіп енгізу;
- 3) қайта өңделетін және қордалатын қалдықтардың үлесін ұлғайту.

1. Қарағанды облысының Шет ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйін талдау.

1.1 Өңірдегі коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйін бағалау.

Коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы инфрақұрылымның жай-күйі бойынша жалпы мәліметтер (бөлек жинау, қалдықтарды тасымалдау жөніндегі мамандандырылған техника, сұрыптау, қайта өңдеу жөніндегі қуаттар, ҚТҚ полигондары және т. б.)

Халықаралық тәжірибеде ҚТҚ жалпы құрамына кіретін, бірақ қайта өңдеу және/немесе көму тәсілімен ерекшеленетін үш "қалдықтар ағынына" сәйкес келетін үш бөлікке жіктеледі.

1. Коммуналдық қалдықтар.

2. Қауіпті ҚТҚ - адам өмірінің нәтижесінде пайда болатын тұтыну қалдықтары, сондай-ақ құрамы мен қасиеттері бойынша қауіпті қалдықтарға жатқызылуы мүмкін түзілу сипаты ұқсас өндіріс қалдықтары. Оларға келесі қалдықтар жатады:

- пайдаланылған батареялар мен аккумуляторлар;
- пайдаланылған электр және электрондық жабдық;
- құрамында сынап бар қалдықтар (люминесцентті шамдар мен термометрлер);
- медициналық және ветеринариялық қалдықтар;
- тұрмыстық химия қалдықтары;
- құрамында асбест бар қалдықтар;
- адам өмірінің нәтижесінде пайда болатын басқа да қауіпті қалдықтар.

3. Басқа ҚТҚ - қауіпті емес және сонымен бірге аралас қалдықтарға жатқызуға болмайтын қалдықтар, өйткені оларды жинау, шығару және кәдеге жарату үшін бірінші ағынға қарағанда басқа тәсілдерді қолдану қажет. "Басқа ҚТҚ" келесі қалдықтарды қамтиды:

- құрылыс қалдықтары;
- ірі көлемді қалдықтар;
- кәдеге жаратуға жататын автомобильдер;
- пайдаланылған автомобиль шиналары;
- ағынды суларды қайта өңдеуден шыққан қалдықтар.

Шет ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайы бойынша мәліметтер Ұлттық статистика бюросының сайтынан <https://stat.gov.kz/ru/> / "Талдау" Ұлттық статистика бюросының ақпараттық талдау жүйесінен <https://taldau.stat.gov.kz/ru/>, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдар мен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесі (Қарағанды облысының экология департаменті) ұсынған деректерден, жергілікті атқарушы органдардың деректері мен басқа да көздерден алынды.

2022 жылы Шет ауданында коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару бойынша кәсіпорындар мен ұйымдардың саны - 1 кәсіпорын. 2023 жылы - Шет ауданының тұрғындарынан коммуналдық қалдықтарды жинаумен және шығарумен айналысатын 2 кәсіпорын.

2018 жылдан бастап Шет ауданы бойынша жиналған және тасымалданған коммуналдық қалдықтардың көлемі 1.1-кестеде келтірілген.

1.1-кесте. 2018 жылдан 2023 жылға дейін Шет ауданы бойынша жиналған және тасымалданған коммуналдық қалдықтардың көлемі.

Шет ауданы	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Тонна						
Жиналған коммуналдық қалдықтар	2 169	2 169	3 449	7 228	30 691	6 383

1.2-кесте. Қоқыс шығаратын компаниялар қызмет көрсететін халық.

Параметр	2018	2019	2020	2021
Шет ауданының халық саны	42480	42215	41726	41200
Қоқыс шығаратын ұйым үнемі қызмет көрсететін халық	5340	5340	8312	11172
% қамту	12,6	12,6	19,9	27,1

Шет ауданының елді мекендерінен коммуналдық қалдықтарды шығаруды жүзеге асыратын кәсіпорындар:

"ШетКоммунСервис" ШЖҚ КМК

Ақсу-Аюлы кентінің аумағынан коммуналдық қалдықтарды шығаруды жүзеге асырады. 10 қалдықтарды жинау алаңына қызмет көрсетіледі. Шығару ҚТҚ полигонына (полигонға) 1 қоқыс тасушымен жүзеге асырылады. Тасымалдау қашықтығы - 3 км.

"Ауыл абат-ЭЖ" ЖШС

Келесі елді мекендерде коммуналдық қалдықтарға қызмет көрсетуді және әкетуді жүзеге асырады:

Ақадыр кенті - 2 автокөлік. Әкету 24 алаңнан жүзеге асырылады, ҚТҚ полигонына әкету, әкету қашықтығы 5 км;

Ақжал кенті - 1 автокөлік. Шығару ҚТҚ полигонына 2 км қашықтықта жүзеге асырылады.

Мойынты кенті - 1 автокөлік. Қалдықтарды жинайтын 6 алаңнан шығару. ҚТҚ полигонына, әкету қашықтығы - 2 км;

С.Сейфуллин кенті - 1 автокөлік. 12 алаңнан шығару. Шығару ҚТҚ полигонына 3 км қашықтыққа жүзеге асырылады.

Қалдықтарды жинау алаңдарындағы контейнерлердің жалпы саны 285 дана.

Осылайша, үй шаруашылықтарынан коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару көп қабатты тұрғын үйлері бар кенттерде ғана жүзеге асырылады.

Полигондарға шығару және қабылдау кезінде қалдықтарды қандай да бір сұрыптау жоқ. Қауіпті қалдықтарды жинауға арналған контейнерлер жоқ.

ҚТҚ полигондары туралы мәліметтер.

Қарағанды облысы Шет ауданының аумағында қалдықтарды қауіпсіз орналастыру және сақтау жөніндегі экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес келетін ҚТҚ полигондары жоқ.

Бұрын аудан аумағында экологиялық әсер етуге рұқсаты бар полигондар болған, қазіргі уақытта рұқсаттардың қолданылу мерзімі өтіп кеткен.

Ақадыр кентіне арналған ҚТҚ полигоны кенттен шығысқа қарай 2,4 км қашықтықта орналасқан және 2015 жылдан бастап пайдаланылуда, бұрын 13.04.2005

жылдан бастап табиғатты пайдалануға берілген рұқсат қазіргі уақытта қолданылу мерзімі аяқталды.

Қазіргі уақытта Ақадыр кентінде ҚТҚ полигоны үшін техникалық-экономикалық негіздеме әзірленіп, келісілді. Қазіргі уақытта "BS ARCHI GROUP" ЖШС полигон құрылысына жобалық-сметалық құжаттама әзірлеуде.

Коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамы

Ақадыр кенті үшін коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамы Ақадыр кентінде ҚТҚ полигонын салуға ТЭН деректері бойынша 1.3-кестеде келтірілген.

1.3-кесте. ҚТҚ морфологиялық құрамы.

р/к №	Фракция атауы	жалпы көлемдегі мөлшердің %
2	Әр түрлі құрамдағы пластик	27
4	Шыны	15
5	Металл	3
8	Басқа қалдықтар	55

1.2 Соңғы 3 жылдағы динамикадағы коммуналдық қалдықтарды басқаруды талдау.

2023 жылға қолда бар деректер бойынша 1 тұрғынға шаққанда коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемі күніне 0,46 кг немесе жылына 0,68 м 3 құрайды.

Бұл ретте, Қарағанды облысы Шет аудандық мәслихатының 2022 жылғы 29 наурыздағы № 11/140 шешімімен бекітілген, абаттандырылған секторға қалдықтардың түзілу және жинақталу нормасы 1,72 м 3, абаттандырылмаған сектор үшін 2,24 м 3 құрайды.

Қалдықтарды шығару күн сайын Шет ауданының 5 кентінде жүзеге асырылады: Ақсу-Аюлы кенті, Ақадыр кенті, Ақжал кенті, Мойынты кенті, С. Сейфуллин атындағы кенті.

Аралас қалдықтарға арналған контейнерлерге қажеттілікті есептеу кестеде келтірілген.

1.4-кесте. Қарағанды облысы Шет ауданы үшін контейнерлерге есептік қажеттілік.

	а/о атауы	халық	контейнерлер саны 0,7 текше метр	
			нақты болуы	бекітілген норма
1	Ақсу-Аюлы кенті.	5466	11	36
2	Ақадыр к.	11018	46	151
3	С. Сейфуллин ат.к.	3104	10	32
4	Ақжал к.	3930	9	30
5	Мойынты к.	2180	6	20
6	Ақшатау к.			
7	Дария к.			
8	Ақшоқы а/о			
9	Төменгі Қайрақты а /о			
10	Талды а/о			

11	Өспен а/о			
12	Шет а/о			
13	Ақой а/о			
14	Батық а/о	11581	19	62
15	Босаға а/о			
16	Бұрма а/о			
17	Кәрім Мыңбаев а/о			
18	Кеншоқы а/о			
19	Киікті а/о			
20	Көктенкөл а/о			
21	Красная поляна а/о			
22	Нұраталды а/о			
23	Ортау а/о			
24	Тағылы а/о			
	БАРЛЫҒЫ	37 279	100	331

Қалдықтарды басқару жүйесінің нақты жағдайы бойынша келесі оң және теріс жақтары анықталды.

Оң жақтары:

-Ақсу-Аюлы, Ақадыр, Ақжал, С. Сефуллин, Мойынты кенттерінде халықтан қоқыстарды жинау және шығару ұйымдастырылған;

-Шет ауданында бар қалдықтарды жинауға арналған контейнерлердің саны іс жүзінде пайда болған қалдықтарды жинауға жеткілікті;

-ҚТҚ полигоны үшін жобалау-сметалық құжаттаманы әзірлеуде техникалық-экономикалық негіздеме (ТЭН) әзірленді және келісілді.

Теріс жақтары:

-Қалдықтарды орналастыру полигондары жоқ;

-Қалдықтарды ұйымдастырылған шығарумен қамтамасыз етілген кенттерде коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау жоқ;

-Қауіпті қалдықтарды (батареялар, сынап шамдары) жинау және кәдеге жарату көзделмеген;

-Шет ауданының ауылдық округтері қалдықтарды жинаумен қамтылмаған;

-Күл-қож қалдықтарын жинау және пайдалану мәселесі шешілген жоқ;

-Органикалық, ауылшаруашылық (көң, союдан кейінгі мал терісі) және тамақ қалдықтарын жинау және пайдалану мәселесі шешілген жоқ;

-Құрылыс қалдықтары мәселесі шешілген жоқ;

-Қайталама шикізатты қабылдау пункттері немесе кенттер мен ауылдық округтердің тұрғындарынан қайталама шикізатты қабылдау мәселесін шешу жоқ;

-Рұқсат етілмеген қоқыс үйінділеріне мониторинг жүргізілмейді;

-Әсер етуге экологиялық рұқсаты жоқ ҚТҚ полигондарын жою және қалпына келтіру қажет.

1.3 Коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуы бойынша бар нормативтік базасы.

Жергілікті мәслихаттардың қалдықтардың пайда болу көлемі және оларды әкетуге арналған тарифтерді бекіту жөніндегі қолданыстағы шешімдері:

-Шет ауданы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын бекіту туралы - Қарағанды облысы Шет аудандық мәслихатының 2022 жылғы 29 наурыздағы № 11/140 шешімі.

-Шет ауданы бойынша қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға, тасымалдауға, сұрыптауға және көмуге халық үшін тарифті бекіту туралы-Қарағанды облысы Шет аудандық мәслихатының 2022 жылғы 22 желтоқсандағы № 19/196 шешімі

Осы шешімге сәйкес Шет ауданының тұрғындары үшін, сондай-ақ мекемелер, кәсіпорындар, балалар, медициналық және басқа да мекемелер үшін қалдықтардың пайда болу нормалары қабылданды. Есептік бірліктерге (тұрғын, орын, қызметкер, бару және т.б.) сүйене отырып, текше метрде коммуналдық қалдықтардың пайда болуының жылдық нормасы қабылданды.

Коммуналдық қалдықтардың пайда болуының жылдық нормасы абаттандырылған үй иесінің 1 тұрғынына 1,72 м³ және абаттандырылмаған үй иесінің 1 тұрғынына 2,24 м³ құрайды.

Коммуналдық қалдықтарды шығару тарифі абаттандырылған үй иесінен 245 теңгені, абаттандырылмаған үй иесінің 1 тұрғынынан 319,07 теңгені құрайды. 1 м³ қалдықты шығаруға жылдық тариф 1709,29 теңгені құрайды.

1.4 Соңғы үш жылдағы динамикада бөлінген қаражатты (жергілікті және республикалық бюджеттер, бюджеттен тыс) сипаттау және талдау.

Жалпы облыс бойынша табиғатты қорғау іс-шараларының жоспарларына және Қарағанды облысының даму жоспарына сәйкес Шет ауданына қатысты іс-шаралар бар.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі 2022-2024 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарына сәйкес - Қарағанды облыстық мәслихатының 2021.12.9. №129 шешімі.

Қарағанды облысы бойынша қалдықтарды басқару бойынша мынадай іс-шаралар және 1.5-кестеге сәйкес қаржыландыру жоспарлары көзделген.

1.5-кесте. Қарағанды облысының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарында көзделген қалдықтарды басқару жөніндегі қаржыландыру (мың теңге) жоспарлары бар іс-шаралар.

р/к №	Іс-шараның атауы	Орындауға жауаптылар	Орындау мерзімі	2022	2023	2024	Қаржыландыру көзі
-	Сұрыптау желілерін көздей отырып, Шет ауданы Ақадыр кентінде	Ш е т ауданының әкімдігі	2024			700 000	

Қ Т Қ полигонын салу						Облыстық бюджет
----------------------------	--	--	--	--	--	--------------------

Қалдықтармен жұмыс істеу жүйесі Шет ауданының жергілікті даму жоспарларымен қамтылмаған.

Іс-шаралар жоспарын орындау туралы. Ақадыр кентінде полигон құрылысына техникалық-экономикалық негіздеме әзірленіп, келісілді. Жобалау-сметалық құжаттаманы әзірлеуге шарт жасалды.

2. Мақсаттар, міндеттер және нысаналы көрсеткіштер

2.1 Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттері.

Бұл бағдарламаның мақсаты - коммуналдық қалдықтардан пайда болатын қоршаған ортаға жүктемені азайту, қалдықтардың пайда болу мөлшерін азайту, қайталама ресурстардың өндірілуін арттыру, коммуналдық қалдықтарды пайдалану тиімділігін арттыру және полигондарда депозиттелген қалдықтардың үлесін азайту және қалдықтарды сақтау мақсатында алып қоюға ұшыраған алаңдарды қалпына келтіру тәсілдерін ұсыну.

Қалдықтарды басқару Қазақстан Республикасы Экологиялық Кодексінің 19-бөлімімен регламенттеледі.

Қалдықтарды басқару саласындағы негізгі қағидалар 328-бапта сипатталған:

- иерархия принципі;
- көзге жақындық принципі;
- қалдықтарды дайындаушының жауапкершілік принципі;
- қалдықтарды өндірушілердің кеңейтілген міндеттемелері.

ҚР ЭК 329-бабына сәйкес иерархия қағидаты қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі мынадай шараларды білдіреді:

1. Қалдықтардың пайда болуын болдырмау;
2. Қалдықтарды қайта пайдалануға дайындау;
3. Қалдықтарды қайта өңдеу;
4. Қалдықтарды кәдеге жарату;
5. Қалдықтарды жою.

Бағдарламаның мақсаттары мен қалдықтар иерархиясы қағидатына сүйене отырып, бағдарламаның келесі міндеттері ұсынылады:

Тауарларды орау санын азайту, сату жүйелерін оңтайландыру, ұтымды тұтынуды насихаттау есебінен коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемін қысқарту;

Қалдықтарды "көзден" сұрыптау - қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы тиімділікті арттыру және экологиялық заңнамаға сәйкестігі – "құрғақ"/"дымқыл".

Полигонда пайдалы компоненттерді барынша толық алу;

Қалдықтардың органикалық бөлігін биоқордалау немесе биогаз алу немесе энергетикалық кәдеге жарату үшін пайдалану;

ҚР экологиялық және эпидемиологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес коммуналдық қалдықтардың қалдық бөліктерін сақтау;

Құрылыс қалдықтарын пайдалану;

Иесіз үйінділерді жою.

2.2 Қойылған мақсаттар мен міндеттерге неғұрлым тиімді және экономикалық негізделген әдістермен қол жеткізу жолдары.

1. Коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемін қысқарту жөніндегі міндетке халықтың экологиялық жауапкершілігі мен қаржылық сауаттылығын арттыру деңгейінде ғана қол жеткізуге болады. Яғни, бұл мақсатқа сату құрылымы өзгерген кезде (орауыш материалдар санының едәуір азаюын, айналым контейнерлерін енгізуді, салмақ тауарларын сату құрылымының өзгеруін және т.б.) және өздігінен сатып алу минимумға дейін азайған кезде халықтың экологиялық жауапкершілігін арттыру және халық қалдықтарды азайтуға ұмтылған кезде қол жеткізуге болады. Бұған экология және жаратылыстану сабақтарында, сондай-ақ қаржылық сауаттылықты арттыру сабақтарында оқушыларды оқыту бағдарламаларын енгізу арқылы қол жеткізуге болады. Сондай-ақ, халық арасында қалдықтардың пайда болуын және саналы тұтынуды азайтудың экологиялық насихатын арттыру қажет.

2. Халықтан қайталама шикізат жинау үшін қабылдау пункттерінің санын көбейту қажет, қабылдау пункттері үшін жер учаскелерін ресімдемеу үшін автокөлік базасында және қабылдау кестесінде мобильді нүктелерді қарастыруға болады.

3. Халықты қоқысты ұйымдасқан түрде шығару жөніндегі қызметтермен қамтамасыз ету үшін ҚР СТ 3780-2022 сәйкес контейнерлік алаңдарды жайластыру және үй иелерімен қоқысты шығару үшін Ақадыр, Ақсу-Аюлы, Ақжал, С.Сейфуллин атындағы., Мойынты кентімен шарт жасасу қажет.

4. Қазіргі уақытта Шет ауданының ЖАО иелігіндегі контейнерлер халықтың қалдықтарды ұйымдасқан түрде шығару жөніндегі қажеттіліктерін қамтамасыз ету үшін жеткілікті. Бөлек жинау жөніндегі заңнаманың талаптарына сәйкес контейнерлерге қызмет көрсету және таңбалау – осы контейнерге жиналатын қалдықтардың фракциясы, контейнер иесі және қоқыс шығаратын кәсіпорын туралы жазулар жазу қажет. Болашақта халықтың өсуі немесе пайда болған қалдықтардың көбеюі кезінде контейнерлерді қосымша сатып алу қажет.

5. Қалдықтарды шығаруды жүзеге асыратын кәсіпорындар үшін қоқыс шығаратын техниканы сатып алу қажет. Техниканың тиеу құрылғылары контейнерлердің конструкциясына сәйкес болуы тиіс. Қалдықтардың әр түрлі фракцияларын қайталама шикізатпен жұмыс істеу талаптарын қамтамасыз ететін әр түрлі автомобильдер шығаруы керек. Контейнерлік алаңдардан қалдықтарды шығару контейнерлер толған кезде, бірақ тамақ қалдықтары үшін тәулігіне кемінде 1 рет жүзеге асырылуы тиіс. Барлық қоқыс шығаратын техника GPS-трекерлерімен жабдықталуы керек.

6. Халықтан және қазандықтардан шыққан күл-қож қалдықтарымен проблеманы шешу үшін қож-блоктарын өндіру жөніндегі кәсіпорындармен шарттар жасасу қажет. Халықтан күл қожын жинау үшін контейнерлік алаңдарда күл қожын жинауға арналған контейнерлер орнату немесе 3 жағынан қатты жабыны мен қоршауы бар және жергілікті тұрғындардың да, манипуляторлары бар тиеу техникасының да кіре алатын арнайы алаңдар ұйымдастыру қажет. Ауданның әрбір елді мекенінде, толтыру шамасына қарай немесе жылыту маусымының соңында әкету.

7. Шет ауданында бұзуға немесе реконструкциялауға арналған ғимараттар мен құрылыстар бар екенін ескере отырып, құрылыс қалдықтарын қайта өңдеу шешімін көздеу қажет, ұсақтау-сұрыптау кешенін сатып алу немесе құрылыс қалдықтарын оларды пайдалануға мүдделі тиісті кәсіпорынға беру туралы шарт жасасу қажет.

8. Энергетикалық кәдеге жарату немесе қордалау әдісімен органикалық (көңді қоса алғанда) және тамақ қалдықтарын кәдеге жарату бойынша мәселені зерделеу және шешім қабылдау қажет. Бұл шешім әрбір елді мекен немесе ауылдық округ үшін қабылдануы тиіс.

9. Ақадыр кентінде қоқыс сұрыптау кешені бар ҚТҚ полигонын одан әрі жобалау және салу қажет.

10. Шет ауданының әрбір елді мекені үшін "Ташкент типі" бойынша қалдықтардың компоненттерін қабылдау үшін алаң салу қажет. Қалдықтардың құрамдас бөліктерін фракциялар бойынша қабылдау және оларды жинақталуына қарай қайталама шикізатты сақтау қоймалары бар сұрыптау кешендеріне шығару және оларды кейіннен пайдалану.

11. Қазіргі уақытта жұмыс істеп тұрған, бірақ әсер етуге рұқсаты жоқ және қазіргі заманғы талаптарға сай келмейтін қалдықтар полигондары (үйінділер) жойылуға, олар алып жатқан алаңдар қалпына келтірілуі тиіс.

2.3 Бағдарламаның нысаналы көрсеткіштері.

Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттеріне сүйене отырып, бағдарламаның мынадай нысаналы көрсеткіштерін белгілеу ұсынылады.

р/к №	Көрсеткіштің атауы	Өлшем бірлігі	Жоспарлы кезең						
			Шығ. мәні	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Балалар мен жас өспірімдерге тұрмыстық деңгейде ресурстарды үнемдеудің	Семестрде 1 оқу	0	2	2	2	2		2

	маңыздылығы туралы іс-шаралар әзірлеу және өткізу	орнына арналған іс-шара						2	
2	Халықтан қайта шикізат жинаудың мобильді пункттерін ұйымдастыру	Дана.	0	1	1	2	2	3	3
3	ҚР СТ 3780-2022 сәйкес Ақсу-Аюлы, Ағадыр, Ақжал, им.С. Сейфуллина, Мойынты кенттерінде қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлермен контейнерлік алаңдарды жайластыру.	барының %	-	20	40	60	80	10	10
4	Аудан тұрғындарын ұйымдастырылған қалдықтар	барының %	28	30	40	50	60		70

	р ды шығару мен қамту							70	
5	Күл-қож қалдық тарын жинау және пайдалану	%	-	10	30	45	60	75	75
6	Органикалық қалдықтар мен көңді жинау және жою	%	-	10	15	20	25	30	30
7	Биокордалау немесе энергетикалық кәдеге жарату арқылы ҚТҚ полигондарында органикалық және тамақ қалдықтары кәдеге жарату	органикалық және тамақ қалдықтарының жалпы көлемінің %	0	10	15	20	25	30	30
8	Ақадыр кентінде сұрыптау желісі және қордалау қондырғылары бар полигон.	Дана.	0	0	1	1	1	1	1
	Коммуналдық қалдықтардың және олардың								

9	құрамдас бөліктерінің стихиялық үйінділерін табу және жою	анықталғандардан %	-	100	100	100	100	100	100
10	Рұқсаты жоқ ҚТҚ полигондарын қалпына келтіру	Дана.	0	2	4	6	8	10	10
11	Құрылыс қалдықтарының кәдеге жарату	пайдалану болудан %	-	20%	30%	35%	40%	45%	45%
12	Қалдықтарды ұйымдастырылған әкетумен қамтылмаған елді мекендердегі фракциялар бойынша қалдықтарды жинауға арналғандарды ұйымдастыру	Дана.	-	3	5	10	15	20	20
13	Тұрғындардан қауіптілік класты қалдықтарды (батареялар, сынап шамдары)	%	-	10	15	20	25		30

3. ҚОЙЫЛҒАН МАҚСАТТАР МЕН МІНДЕТТЕРГЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУДІҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, ЖОЛДАРЫ

Халықтан қайталама шикізатты қабылдау пункттері туралы ақпарат мемлекеттік органдардың ақпараттық стендтерінде және мемлекеттік қызмет көрсету орталықтарында (ХҚКО), қоғамдық көлікте, қоғамдық ғимараттарда қолжетімді болуы тиіс.

Қосымша қалдықтардың пайда болуына жол бермеуді, сұрыптауды, сондай-ақ қоқысты таратуға жол бермеуді "ақылға қонымды тұтынуды" насихаттау міндетті түрде қосымша және мектептен тыс білім беру бағдарламасына енгізілуі тиіс. Осы тақырып бойынша іс-шаралар білім беру мекемелерінде тұрақты негізде ұйымдастырылуы тиіс.

Халықтан (фракциялар бойынша) қайталама шикізат жинау үшін Ақадыр кентінде стационарлық қабылдау пунктін немесе ауданның елді мекендеріне баратын мобильді қабылдау пункттерін құруға болады. Мобильді қабылдау пункттерінің жұмыс режимі болуы және халықты алдын ала хабардар ете отырып, мерзімді түрде елді мекендерге шығуы мүмкін.

Шет ауданының басқа елді мекендерінен осы полигонға алдын ала сұрыпталған қалдықтарды қабылдау мүмкіндігімен Ақадыр кентінде қажетті жабдықтармен (сұрыптау желісі, ірі габаритті және құрылыс қалдықтарына арналған ұсатқыш, қордалы /инсинератор қондырғысы) жарақтандырылған және экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық заңнама талаптарына жауап беретін ҚТҚ полигонын салуды жалғастыру қажет.

Қазіргі уақытта коммуналдық қалдықтарды ұйымдастырылған әкетумен қамтамасыз етілген елді мекендер үшін ҚР СТ 3780-2022 сәйкес контейнерлік алаңдарды жарақтандыру және коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау үшін таңбаланған контейнерлерді орнату қажет.

Сондай-ақ, Ақсу-Аюлы, Ақадыр, Ақжал, С. Сейфуллин, Мойынты кенттерінің әрқайсысына қауіпті қалдықтарға арналған контейнерлерге қызмет көрсетуге кемінде 3 шарт орнату және жасасу қажет.

Қажет болған жағдайда Ақсу-Аюлы, Ақадыр, Ақжал, С. Сейфуллин, Мойынты кенттерінде үй иелерімен қалдықтарды ұйымдастырылған әкетуге шарттар жасасу.

Ақсу-Аюлы, Ақадыр, Ақжал, С. Сейфуллин, Мойынты кенттері үшін пешпен жылытылатын (кентке кемінде 3 адам, пешпен жылытылатын халық үшін қолжетімділік шегінде) және кейіннен қож-блоктарын өндіретін кәсіпорындармен күл қожын әкетуге шарт жасасатын халықтан күл қожының қалдықтарын қабылдау үшін алаңдар салу (контейнерлер орнату) қажет.

	да ақпараттық ресурстарында а материалдардың ақпараттық пакетін орналастыру					дайындық жұмыстары
3	Балалар мен жасөспірімдер үшін қалдықтарды бөлек жинау және "ақылға қонымды тұтыну" туралы іс-шараларды әзірлеу және өткізу	есеп	аудан мектептері мен колледждері	2024-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет балаларға арналған ақпараттық жұмыс
4	Контейнерлік алаңдар мен күлқож және органикалық қалдықтарды жинау алаңдары астында жерге құдық	құжаттар пакеті	Шет ауданының әкімдігі	2024-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет Алаңы өздігінен ауыстыру қаупі алынып

	белгіле йтін құжатт арды ресімд еу					тастал ады	
5	Ақады р , Ақсу- Аюлы, Ақжал, им. С. Сейфу ллина, Мойын т ы кентте рінде жинауғ а арналғ а н контей нерлер д і сатып алу және орнату .	пайдал ануға кабылд а у актісі	аудан әкімдіг і	2024- 2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергіл ікті бюдже т	Қалды ктарды бөлек жинау, заңнам аны сақтау
6	Заңнам аға және Ақады р , Ақсу- Аюлы, Ақжал, С . Сейфу ллин, Мойын т ы кентте ріне әкетуг е қойыл атын техник алық талапт арға сәйкес	пайдал ануға	аудан әкімдіг і	2024- 2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергіл ікті	қалдық тарды жер жамыл ғысын а н уақыт ш а сақтау аумағы

	" құрғақ " / " дымқыл " фракцияларында жинауға арналған контейнерлерді сатып алу және орнату .	қабылдау актісі				бюджет	н оқшаулау және ұшырудан қорғау
7	Кентте күл-қожалдық тарын қабылдауға арналған алаңдарды пайдалануға арналған контейнерлерді сатып алу және орнату .	пайдалануға қабылдау актісі	аудан әкімдігі	2024-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	табиғи полигондардың пайдалану болдырмау.
	Ақадыр , Ақсу-Аюлы, Ақжал, им. С. Сейфуллина, Мойын						

8	ты кентте рінде қауіпті қалдық тарды жинауға арналған контейнерлерді сатып алу және орнату.	орнату актісі	аудан әкімдігі	2024-2025	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	Қалдықтарды бөлек жинау
9	Қауіпті қалдық тарға арналған контейнерлерге қызмет көрсетуге лицензиясы бар кәсіпорында рмен шарттар жасасу	шарт	аудан әкімдігі	2024-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	қауіпті қалдық тарды басқа фракциялармен араластыруды болдырмау
10	Шет ауданының елді мекендеріндегі фракциялар бойынша қалдық тарды жинауға арналғ	пайдалануға қабылдау актісі	әкімдік, қоқыс шығаратын компаниялар	2024-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	тұрғындардан коммуналдық қалдықтар фракциялары

	а н алаңда рды жайлас тыру						н жинау
11	Шет ауданы ның әрбір ауылд ы қ округі нде тамақ және органи калдық қалдық тарға арналғ а н қордал а у қонды рғылар ы н салу	пайдал ануға қабылд а у актiсi	ауылд ы қ округ әкiмдiг i	2024-2029	Бюджеттік өтiнiмге сәйкес	Жергiл iктi бюдже т	органи калдық қалдық тарды кәдеге жарату , тыңайт қыштар өндiру
12	Шет ауданы ның әрбір елдi мекенi нде күл кож қалдық тарын жинауға арналғ а н алаңда рды ұйымд астыру	пайдал ануға қабылд а у актiсi	ауылд ы қ округ әкiмдiг i	2024-2029	Бюджеттік өтiнiмге сәйкес	Жергiл iктi бюдже т	күл-ко ж қалдық тарын ы н полиго ндары ның пайда болуы н болды рмау
	Елдi мекенд ерден фракц иялар бойын ша						қайта өңделг ен

13	қалдық тарды әкетуге қоқыс шығаратын ұйымдармен шарт жасасу	шарт	ауылдық округ әкімдігі	2024-2029		талап етілмеді	шикізатты жинау және пайдалану
14	Ауданның елді мекендерінен күл қожалдықтарын әкетуге шарттар жасасу	шарт	ауылдық округ әкімдігі	2024-2029		талап етілмеді	күл қожын шығару және пайдалану
15	стихиялық полигондарды жою	акт	әкімдік, ДЭ	2024-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	стихиялық полигондарды жою
16	Ақадыр кентінде сұрыптау желісімен қордалау қондырғысы бар ҚТҚ полигонын салу	пайдалануға қабылдау актісі	аудан әкімдігі	2024-2025	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	заңнаманың талаптарына сәйкес қалдықтарды қабылдау, сұрыптау, жете өндіру және сақтау
	Коммуналдық қалдықтардың бөлек жиналу						қайта өңдеу

17	ан фракцияларының шығару үшін қоқыс шығаратын компаниялар үшін қосымша техника сатып алу	пайдалануға қабылдау актісі	әкімдік, қоқыс шығаратын ұйымдар	2024-2029	жобаға сәйкес	Кәсіпорында рдың меншікті қаражаты	е жарамды қалдықтардың бөлек жиналған фракцияларының араластырмау
18	Құрылыс қалдықтары үшін ұсақтау қондырғыларының сатып алу және сенімгерлік басқаруға беру	пайдалануға қабылдау актісі	әкімдік	2024-2026	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	құрылыс қалдықтарын қайта өңдеу
19	Эмиссияларға рұқсаты жоқ қолданыстағы ҚТҚ полигондарының жою және жерді қалпына келтіру	тарату актісі	аудан әкімдігі	2024-2029	жобаға сәйкес	Жергілікті бюджет	жерді қалпына келтіру

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК